

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3183/2019. (VII. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.II.1943/2017/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Gaudi-Nagy Tamás, ügyvéd, 1095 Budapest, Gabona utca 10.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Győri Törvényszék B.199/2016/30. számú ítélete, a Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.28/2017/13. számú, valamint a Kúria Bfv.II.1943/2017/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az első fokon eljáró Győri Törvényszéknél.
- [2] Az indítványozót a Győri Törvényszék 2017. január 26-án kelt B.199/2016/30. számú ítéletével bűnösnek mondta ki a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 197. § (2) bekezdésébe ütköző, és – figyelemmel a (3) bekezdés b) pontjára – a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő, tizenkettedik életévét be nem töltött, felügyelete alatt álló sértett sérelmére, erőszakkal elkövetett szexuális erőszak bűntettében. Az elsőfokú bíróság ezért az indítványozót 6 év végrehajtható szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte.
- [3] A Győri Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 2017. május 16-án jogerőre emelkedett Bf.28/2017/13. számú végzésével az elsőfokú ítéletet a minősítés törvényhelyének pontosításával [Btk. 197. § (1) bekezdésre utalással] helybenhagyta.
- [4] A Kúria 2018. április 19-én kelt Bfv.II.1943/2017/6. számú végzésével a másodfokú jogerős végzést hatályában fenntartotta.
- [5] Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz és kérte az első-, a másodfokú és a felülvizsgálat során hozott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének a megállapítását és a megsemmisítését. Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróságok megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogának részét képező fegyverengedélyesség követelményét, mert a vádhatóság által előterjesztett bizonyítékokra, különösen a kiskorú sértett vallomására alapozták a bűnösség megállapítását és a jelenlévő harmadik személyt, az indítványozó kiskorú lányát – védői indítvány ellenére – nem hallgatták meg tanúként. A bíróságok szintén nem adtak helyt a védő által előterjesztett azon bizonyítási indítványnak, amely a terhelt személyiségének vizsgálata céljából igazságügyi orvos-szakértő kirendelését kérte. Az indítványozó álláspontja szerint az elsőfokú és a másodfokú bíróság a bizonyítási indítványok elutasításával kapcsolatos indokolási kötelezettségét hiányosan teljesítette. Az indítványozó hivatkozott a 19/2015. (VI. 15.) AB határozatra, amelyben az Alkotmánybíróság megsemmisítette az eljáró bíróságnak a közigazgatási határozat felülvizsgálata miatt folytatott perben hozott határozatát. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésben rögzített ártatlanság vélelmének sérelmét is állította, de annak tekintetében értékelhető indokolást nem terjesztett elő.
- [6] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [7] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Kúria Bfv.II.1943/2017/6. számú végzését az indítványozó 2018. május 14-én vette át, a panaszt 2018. július 13-án nyújtotta be. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy a panaszt határidőben benyújtottnak kell tekinteni.

- [8] Az indítvány részben eleget tett az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mert tartalmazta az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1), (2) bekezdéseit], a támadott bírósági határozatokat (a Győri Törvényszék B.199/2016/30. számú ítélete, a Győri Ítéletábró, mint másodfokú bíróság Bf.28/2017/13. számú végzése, a Kúria Bfv.II.1943/2017/6. számú végzése). Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmazott arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [9] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja alapján az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában ennek a feltételnek eleget tett, de a XXVIII. cikk (2) bekezdésére (ártatlanság vélelme) csak hivatkozott, és indokolást nem tartalmazott. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítványi elem nem alkalmas érdemi elbírálásra [3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]].
- [10] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az alapul szolgáló büntető ügyben az indítványozó terhelt volt, így az alkotmányjogi panasz benyújtására jogosultnak és egyben érintettnek tekinthető.
- [11] Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a Kúria felülvizsgálat során hozott végzése ellen nyújtotta be panaszát, vagyis a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. Az Alkotmánybíróság ennek alapján rögzítette, hogy az indítványozó a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek eleget tett.
- [12] 3. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában rögzített, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [13] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [14] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét arra alapította, hogy az eljáró bíróságok nem adtak helyt a büntető ügyben a cselekmény elkövetésénél jelenlévő kiskorú tanú meghallgatására és egy újabb igazságügyi orvos-szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványainak, továbbá az indítványok elutasításának az indokait az első- és a másodfokú bíróság nem fejtette ki megfelelően. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok megsértették a fegyveregyenlőség követelményét és a bírói indokolási kötelezettséget.
- [15] 4.1. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a fegyverek egyenlősége az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége azonban nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen [3375/2018. (XII. 15.) AB határozat, Indokolás [32], 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]]. A fegyveregyenlőség ennek következtében összekapcsolódik a védelemhez való jog gyakorlásával, amelynek egyik részjogosítványa az, hogy a terheltnek vagy védőjének lehetősége legyen bizonyítási indítványok előterjesztésére.
- [16] A bizonyítási indítványok elfogadása vagy elutasítása azonban önmagában nem alkotmányossági kérdés. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) egyértelműen rögzíti, hogy a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg [rég. Be. 78. § (3) bekezdés]. A szabad értékelés korlátja, hogy nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg [rég. Be. 78. § (4) bekezdés]. A bizonyítási indítvány elutasítása ellen külön fellebbezésnek nincs

helye, azt az ügydöntő határozattal szemben bejelentett fellebbezésben lehet sérelmezni [rég. Be. 285. § (3) bekezdés].

- [17] Az Alkotmánybíróság ehhez kapcsolódó – az indítványozó által is idézett – következetes álláspontja, hogy a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárásjogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [legutóbb pl.: 3375/2018. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [22]], így az eljáró bíróság hatáskörébe tartozó törvényességi és nem alkotmányjogi kérdés az, hogy a védelem vagy a vád által tett bizonyítási indítványnak helyt ad-e, vagy azt valamely okból elutasítja. Az Alkotmánybíróság a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során tartózkodik attól, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]]. Annak eldöntése, hogy a bíróság milyen esetben lát egy tényt, álláspontot bizonyítottnak, önmagában tehát nem vet fel alkotmányossági kérdést. Szélsőséges esetben természetesen nem lehet kizárni az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét a bizonyítási indítványokról szóló döntéssel kapcsolatban, például ilyen eset lehet az, ha az eljáró bíróság kizárólag az egyik fél bizonyítási indítványainak ad helyt és a másik felet indokolatlanul elzárja az általa állítottak bizonyításától [3216/2018. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [18]]. Az indítványozó egy ilyen szélsőséges esetben hozott alkotmánybírósági döntésre hivatkozott alkotmányjogi panaszának alátámasztása érdekében.
- [18] A 19/2015. (VI. 15.) AB határozatban az Alkotmánybíróság egy közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indított perben, a tengelysúly túllépése miatt kiszabott bírságot jóváhagyó bírósági határozatot – a jogalkotói mulasztás megállapítása folytán – megsemmisítette. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szempontjából a hivatkozott AB határozat alapjául szolgáló közigazgatási ügy felülvizsgálata és a jelen alkotmányjogi panasz alapját képező büntető ügy alkotmányos körülményei között azonban – a büntetőjogi és közigazgatási eljárás alkotmányos garanciáinak különbözőségén túl – lényeges különbség van. A hivatkozott ügyben ugyanis eleve hiányzott a tisztességes eljárás lefolytatását, a védelem bizonyítási indítványának előterjesztését lehetővé tevő azon jogszabályi rendelkezés, amely a jármű vezetőjének egyáltalán vitatni engedte volna a tengelyterhelés ellenőrzése során elvégzett mérés eredményét. Ezáltal a peres felek egyike a jogszabálynál fogva eszköztelenné vált a bizonyítási eljárás során, és a bíróság ezen alaptörvény-ellenes jogi szabályozásra alapozva utasította el a bizonyítási indítványt (Indokolás [37]–[44]).
- [19] Jelen ügyben azonban nincs olyan körülmény, amely a hivatkozott, szélsőséges esethez hasonló kételyeket megalapozna, mert a régi Be. a bizonyítási indítványok mérlegelésére, azok elutasításának indokolására és az elutasító döntés elleni jogorvoslatra részletes szabályokat tartalmaz.
- [20] Mindezek következtében az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványban a fegyveregyenlőség sérelmére vonatkozó érvelés nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem támasztja alá az ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét sem.
- [21] 4.2. Az indítványozó bizonyítási indítványai elutasításának indokolását is kifogásolta, mert álláspontja szerint a bíróságok ebben a tekintetben megszegték az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett bírói indokolási kötelezettséget.
- [22] Az Alkotmánybíróság a bíróságok indokolási kötelezettségének vizsgálatakor az alkotmányos keretek sérelmét tartja szem előtt és ezért nem a bírói indokolás törvényességi szempontból történő megítélése a feladata, hanem az, hogy a bíróság döntés indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően számot adott-e [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]].
- [23] A régi Be. szerint az ítélet indokolása összefüggően tartalmazza – a bizonyítékok számbavételén és értékelésén kívül – az indítványok elutasításának az indokát [rég. Be. 258. § (3) bekezdés *f* pont]. Ezek közül a bizonyítási indítvány elutasításának az indokai tekintetében a régi Be. külön rendelkezésben is rögzíti, hogy azokat az ügydöntő határozat indokolásában kell kifejtetni [rég. Be. 260. § (1) bekezdésének második mondata].
- [24] Az Alkotmánybíróság által rögzített elvek szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása [3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]]. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolása az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kiterjedjen [legutóbb pl. 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]].
- [25] Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség elvrendszerének kidolgozása során tekintettel volt az Emberi Jogok Európai Bíróságának (továbbiakban: EJEB) az esetjogára is [pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]–[32]].

- [26] Az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint az EJEB által meghatározott jogvédelem szintje [legutóbb pl. 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [42], 30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [35]]. Ennek feltétele, hogy az Alaptörvény ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés, jellemzően az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE).
- [27] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az EJEE 6. cikk 1. bekezdésének első mondata és az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése lényegileg azonosan határozza meg a tisztességes eljárás követelményét. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogvédelem szintje tehát nem lehet alacsonyabb az EJEB gyakorlata alapján megállapítható mértéknél.
- [28] Az EJEB a védelem által indítványozott tanú meghallgatásának elutasítása esetében három kérdést vizsgált: 1) a bizonyítási indítvány a vád szempontjából releváns-e és ezt a relevanciát az indítványozó megfelelően alátámasztotta-e; 2) a hazai bíróság a relevanciát vizsgálta-e és az elutasításról szóló döntését megfelelően indokolta-e; 3) az indítvány elutasítása az eljárás egészének a tisztességességét mindezek ellenére kétségbe vonhatja-e [Murtazalievya kontra Oroszország, [GC], (36658/05), 2018. december 18-i ítélet, 158. pont]. Az Alkotmánybíróság a jelen ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenesség gyanújának megítélésékor ezeket a mérlegelési szempontokat is figyelembe vette.
- [29] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az elsőfokú ítélet indokolásában a bíróság vizsgálta a megjelölt tanú meghallgatásának és a szakértő kirendelésének az indítványozó által közölt indokait, valamint ezeknek a bizonyítási cselekményeknek az ügy érdemével kapcsolatos relevanciáját, továbbá erre figyelemmel az elutasító döntés indokolását is rögzítette (elsőfokú ítélet 11. oldal) Az elsőfokú bíróság nem csupán a sértett vallomására alapozta a tényállás megállapítását, hanem annak igazságtartalmát több, más bizonyítékból levont következtetés segítségével ellenőrizte, így az eljárás egészének tisztességessége szempontjából a sérelmezett bizonyítási indítványok elutasítása nem kérdőjelezhető meg. A másodfokú bíróság megvizsgálta az elsőfokú bíróság által elvégzett érdemi bizonyítást, amelynek során mérlegelte a cselekménynél jelenlévő és meghallgatni kért kiskorútól várható bizonyítéknak és az újabb szakértői véleménynek az esetleges relevanciáját, továbbá kiegészítette az erről szóló elutasító döntés indokolását. A Kúria felülvizsgálati végzésében az indítványozó által az első- és a másodfokú ítéletekben a bizonyítási indítványok elutasítása kapcsán felvetett bírói indokolási kötelezettség megsértését tartalmi, törvényességi szempontból vizsgálta és rögzítette, hogy a bíróságok szükséges és elégséges mértékben eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek (kúriai végzés indokolása [20]–[35]).
- [30] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy a bíróságok a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványok relevanciáját megvizsgálták, ezzel kapcsolatos mérlegelésük szempontjait, valamint ebből levont következtetéseiket bemutatták, így az indítványban foglalt kifogások az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezett bírói indokolási kötelezettség tekintetében nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem alapozzák meg az ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét sem.
- [31] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében és az Abtv. 29. §-ában foglaltakra – az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. május 21.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1631/2018.

